

Vlatka Lemić:
Arhivi in digitalna doba
 Zagreb: Ljevak, 2019, 219 strani.



Knjiga naslova *Arhivi in digitalna doba* je druga avtorska knjiga dr. Vlatke Lemić. Njena avtorska kompetenca izhaja iz dolgoletnega ukvarjanja s tematiko kot prepoznavna propulzivna, strokovna in znanstvena delavka tako na Hrvaškem kakor tudi v tujini. Lemićeva je bila namreč od leta 1998 do leta 2018 zaposlena v Hrvaškem državnem arhivu, kjer je vodila različne organizacijske enote in strokovne komisije ter opravljala funkcijo direktorice iste ustanove. Od leta 2003 je redna predavateljica na dodiplomskem študiju arhivistike na Filozofski fakulteti v Zagrebu. O njeni mednarodni angažiranosti in poklicnem ugledu pričajo članstvo in položaji v številnih poklicnih združenjih ter dela, ki jih je objavila.

Na 219 natisnjenih straneh je Lemićeva poskušala predstaviti družbeno in strokovno pomembno, večplastno temo, tako da jo je prilagodila potrebam študentov informatike, zlasti arhivistov, samih arhivistov pa tudi širši kulturni publiki, željni spoznavanja poti arhiviranja v svetu in na Hrvaškem. Knjiga poleg običajnega Uvoda vsebuje pet večjih enot, ki so razdeljene na več krajših poglavij.

Prva enota je *Sodobno arhivsko okolje*, v katerem avtorica govori o razvoju digitalnih tehnologij in informacijski družbi, ki jo vidi kot eno izmed vodilnih gonilnih sil in ne le kulturnih sprememb sodobnega okolja, ki oblikujejo in vplivajo na arhivsko dejavnost. Prek te enote bo bralec izvedel osnovne informacije o Mednarodnem arhivskem svetu, arhivski mreži na Hrvaškem, evropskih arhivskih trendih, pri čemer ICARUS označuje posebno mesto sodobnih arhivskih korakov v smeri povezovanja in uporabe novih tehnologij. Govora je o mednarodnem združenju, ustanovljenem leta 2007, ki je do danes svoje članstvo razširilo na našo regijo, zaradi česar imamo nekakšno podružnico s predsednico, avtorico te knjige. *Digitalizacija kulturne dediščine na Hrvaškem* je naslov zadnjega poglavja prve enote, ki ima svoje izzive ter ki govori o začetkih digitalnih tehnologij, njihovem razvoju in stanju naših državnih arhivov do leta 2018, ko je bila glavnina rokopisa te knjige zaključena.

V drugem delu (*Odprti arhivi in javni programi*) nam avtorica predstavi vrsto dejavnosti hrvaških arhivov, njihove javne programe, ki jih odpirajo širši javnosti. Splošno sprejeto pojmovanje arhivov kot institucij, ki združujejo tradicionalno vlogo skrbnikov spomina z informacijsko vlogo in dejavnim servisiranjem uprave, se s svojimi deli na predstavitvi javnosti in povečani prepoznavnosti v skupnosti širi, zlasti v zadnjih petnajstih letih. Treba je povedati, da so naši arhivi že od svojih začetkov del svojih dejavnosti usmerjali v založniške in razstavne dejavnosti, da bi bili dostopnejši, vendar tudi zaščiteni. Avtorica navaja konkretne primere nekaterih pomembnejših izdaj ter objavlja desetletja stare serije osrednjih in regionalnih arhivov. S tem so povezane tudi druge kulturne dejavnosti, ki povezujejo arhive z drugimi dediščinskimi ustanovami. Lemićeva ne zanemara niti izobraževalnega in pedagoškega dela arhivistov, kar se kaže v vrsti delavnic, ki jih večinoma organizirajo v Hrvaškem državnem arhivu.

Tretji del z naslovom *Arhivi in skupnost – arhivi v skupnosti* avtorica uporablja za poudarjanje skupno delo arhivov pri širjenju partnerskih mrež in vključevanje v različne kulturne programe in platforme, ki krepijo njihovo prisotnost v skupnosti. Rezultat so številna dejavna sodelovanja in povezave med arhivi in uporabniki, da bi zgodovinsko in kulturno dediščino približali vsem občanom. Specializirani arhivi in njihova posebna vloga so pojasnjeni v posebnem poglavju. Imajo tudi svoja strokovna specializirana združenja, zato je primer takega združenja na evropski ravni *Associazione Archivistica Ecclesiastica* za katoliške cerkvene arhive, s katerimi je več naših državnih arhivov kakovostno sodelovalo na več programih in ravneh. Poleg tega se je ena izmed dokazano plodnih oblik sodelovanja med arhivi in skupnostjo uresničila v projektu co:op, v okviru

katerega so bili organizirani različni javni programi. Avtorica upravičeno posebno pozornost posveča praznovanju mednarodnega dneva arhivov, ki so ga na Hrvaškem prvič obeležili leta 2009. V zadnjem delu enote so predstavljene strokovne in znanstvene dejavnosti arhivov ter vpliv ustvarjalne industrije v arhivskem svetu.

V okviru *Digitalni arhivi in arhivske platforme* avtorica predstavlja Evropski arhivski portal kot največji spletni katalog arhivov na svetu. Nato piše o kartografskem portalu *Mapire*, ki je arhivski portal za pregled zgodovinskih zemljevidov, zlasti z območja nekdanje habsburške monarhije. Zadnji dve tukaj predstavljeni arhivski platformi sta nastali iz ICARUS-a. Gre za digitalno platformo Monasterium, ki je evropski virtualni arhiv srednjeveških in sodobnih dokumentov, na kateri je bilo do konca leta 2018 objavljenih več kot 650.000 listin iz dvajsetih evropskih držav. Topoteka je kot najmlajša platforma ICARUS-a in na Hrvaškem zelo razširjeno orodje za ustvarjanje mrežnega arhiva lokalne zgodovine ter spodbuja njeno ohranjanje in raziskovanje. Celoto zaključuje s poglavjem na temo digitalizacije v hrvaških arhivih ter opozarja na njene razvojne težave in uspehe.

Čeprav se sintagme o sodelovanju in mreženju arhivov pogosto pojavljajo v vseh poglavjih knjige, jih zadnji odsek (*Sodelovanje in mreženje*) obravnava zgoščeno. V tem poglavju najdemo pojasnila o konceptu interdisciplinarnosti v hrvaški arhivski praksi. Poleg tega avtorica predstavlja obliko skupnega delovanja akademskih institucij v podporo razvoju nove generacije akademsko izobraženih strokovnjakov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in raziskovanjem na področju arhiviranja ter vodenja evidence, znano pod kratico AERI. Tukaj je predstavljen tudi projekt PERSIST, ki ga je Unesco začel za dolgoročno ohranjanje digitalnih informacij in sodelovanje na področju digitalne zaščite. Zadnji veliki projekt, ki ga Lemićeva predstavlja, je *Time Machine: Big Data of the Past*. Omenjeni vseevropski projekt je namenjen razvoju velike digitalizacije in računalniške infrastrukture ter umetne inteligence z namenom povezovanja evropske kulturne dediščine in njene dostopnosti na spletnih straneh in aplikacijah. Knjiga na to temo bi bila pomanjkljiva brez vpogleda v področje strokovnega razvoja hrvaških arhivistov, ki je obravnavano v zadnjem poglavju te enote.

Knjigo zaokrožajo priloge: seznam strokovnih teles Mednarodnega arhivskega sveta, seznam mreže državnih arhivov pri nas, izbor med strokovnimi izdajami naših arhivov ter izbor tiskanih in digitalno objavljenih razstavnih katalogov hrvaških arhivov.

Uporaba digitalnih tehnologij pri arhiviranju je sodobna potreba, pa tudi arhivsko medinstitucionalno mreženje, povezovanje z drugo dediščino, znanstvenimi in izobraževalnimi institucijami ter splošno odpiranje javnosti. Iz vsega tega ekonomsko gledano izvirajo koristi arhivske stroke in državljanov, kar ta knjiga dr. Lemićeve plastično pojasnjuje in prikazuje s konkretnimi primeri.

Govora je o dragoceni informativno in teoretično preiščeni predstavitvi dela digitalnega arhivskega okolja v svetu in na Hrvaškem.

dr. Elvis Orbanić

Vrhniški razgledi

urednici: Marija Oblak Čarni in Tatjana Oblak Milčinski

Vrhnika: Vrhniško muzejsko društvo

letniki 18–20, 2017–2020.

Muzejsko društvo nadaljuje ustaljeno prakso z izdajanjem zbornika Vrhniških razgledov, v katerem objavlja zgodbe o dogodkih in osebah iz preteklosti Vrhniške in njene okolice. Medtem ko sta prvi dve številki zbirka različnih tema-